ԾԱՂԻԿԻ վերաբերեալ ամէն գործի համար դիմել՝

Ա.ն. Հրատարակիչն
ԳՐԻԳՈՐ Պ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

Տնօրէն ԽԱԶԻՆԷԻ ՖԻՐՈՒՆԻ եւ Տէր ԱՍՐՊ Գրատան։
Կ. Պոլիս, Պապը—Ալի ճաssէսի, թիւ 44։

—

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար տարեկան (52 թիւ) 20
Գաւառաց համար 33 ղրշ.
Ռուսիոյ համար. 3,5 ռուպլի
Ուրիշ երկիրներու համար 7,5 ֆրանք
Փափաքողներու իրրեւ նմոյշ թերթ մը կը ղրկուի ձրիաբար։
Գաւառներէն դրամի տեղ Օսմանեան նամակադրոշմ եւս կ'ընդունուի։
Ծանուցման տողը 2 ղրուշ։

ԾԱՂԻԿ

ԼՐԱԳԻՐ

محل اداره‌سی
استانبولده باب عالی جاده‌سنده
عصر کتبخانه‌سی صاحبی «زاغیك»
غزته‌سی ناشری و «خزینهٔ فنون»
غزته‌سی مدیری کرقور

—o—

S'adresser à
Krikor B. Kaïssérian
Editeur des journaux heb.
«Dzaghiк» et «Hazinéï funoun»
proprietaire de la lib airie
«Assir»
Bab-Ali, Djaddéssi, N. 44
Constantinople

20 Փարա — Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական — 20 Փարա

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ — Ա. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4 — ՇԱԲԱԹ — 4 ՅՈՒՆԻՍ 1894

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երկու խօսք ալ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉՆ. — Զբօսարան (Սաֆօ), Յ. ԿԻՒՄԻՒՇՎԱՆ. — Շրջագիտաց, Վ. Ա. ՀԱՆ ՄԱԼԼՅԶԵԱՆ. — Կենսագրական (Յովհաննէս Զամիչ), Ա. Բ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ. — Աւագ Հինգշաբթի, ՅԱՍՄԻԿ. — Առողջապահական (Կարմրախտ, Նապաստ հաղ.) Ն. Մ. Յ. — Անճարակին հարսնիս օրերը (Թերթօն). — Գեղեցիկ գիրք մը, Ա. Ա. ՅԱԿՈԲԵԱՆ. — Ծաղիկի լուրերը (Աղգային, Ներքին, Արտաքին, Զանազան դէպքեր). — Արժէք գրամոց. — Ադդարարութիւնք։

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ ԱԼ

«Ծաղիկ»ը իր 4րդ թիւն ալ հրատարակ կը հանէ այսօր և տակաւին ապառաղներ կան թէ՝ ի՛նչ պիտի ըլլայ անոր նոր շրջանը. հին շրջաններուն մէջ այնչափ ենթած եղած է որ, ընթերցող հասարակութիւնը չկրնար արդիւսիւ կարծել թէ մէ դուցէ «Ծաղիկ»ի այս նոր տարին ալ հինին շարունակութիւնը ըլլայ։

Թէեւ, թէ մեր «նպատակ»ին և թէ մէկ երկու աղդարարութեանց մէջ յայտարարեցինք որ՝ նոր «Ծաղիկ»ը բոլորովին նոր թերթ մին է, առանց բնաւ առընչութիւն ունենալու հինին թողած լաւ կամ յաւելի ընթացքին հետ, տակայն քանի որ նոյն իսկ մեր պաշտօնակիցներուն մէջ կան դեռ մէկ քանիներ որ լաւ մը չեն հասկցած «Ծաղիկ»ի նպատակը, և կարծիք ունին թէ այս թերթն ալ չաճիր իր ուղղութեան սահմանին մէջ, կ'արժէ որ յաւելուած մը ընենք, դիտենք՝ պէտք եղածին չափ վստահեցնելու։

«Ծաղիկ»ը բոլորովին նոր շրջան մը սկսաւ, ու իրրեւ նոր թերթ մը հրատարակ եղաւ։ Ինչպէս որ ո և է մէկու մը լաւ կամ յաւելի ընթացքը չվերադրուիր իր անունը կրող ուրիշ անձերու, նոր «Ծաղիկ»ն ալ չկրնար կրել հին շրջաններու պատասխանատուութիւնը։

Եւ որովհետեւ վարձատրութիւն ու պատիժ պատասխանատու անձին կը տրուի միայն ու հոմանուն մարդիկ մատնակցութիւն չեն կրնար ունենալ, նոր «Ծաղիկ»ն ալ չկրնար վարձատրուիլ կամ դատապարտուիլ հին շրջաններու լաւ կամ դէշ ընթացքին համար։

Նոր «Ծաղիկ»ի աղէկ ու դէշ կողմերը նոր շրջանին մէջ պիտի յայտնուին։ Խըղճամիտ հասարակութիւնը, պաշտօնակից թերթերը՝ եթէ երբէք ունին դիտողութիւն մը, պէտք է ընեն առանց հին «Ծաղիկ»ներու հաւաքածոյները թերթաւորելու։

Մեր նոր ընթացքին նկատմամբ նեղդատութիւն չենք պահանջեր. անտաքնադատութիւն մը, աւելի սիրելի պիտի ըլլայ մեզ, քանի որ անհասի ու հասարակութեան մը դատաստանը՝ այնչափ ահարկու չկրնար ըլլալ, որչափ մեր խղճի դատապարտութիւնը։

Եթէ դդալ արուի մեզ թէ բանի մը մէջ սխալեր ենք, ինչո՞ւ յոտնտենք ու մեր սխալը պաշտպաններու համար տուներ փնտռելու երթանք։ Լուրջ քննադատութենէ մը օգտուելով մեր սխալը հրապարակաւ խոստովանիլը նուազ ամօթալի պիտի ըլլայ մեզ համար, քան ստ ստ առարկութիւններով շահուած իրաւունքը։

Մեր նպատակը՝ հասարակաց օգուտին մէջ բարոյական ու նիւթական շահ մը փնտռել է, լրագրութեան պատիւն ալ ասիկա կը պահանջէ։

Երբ անձնական կիրքերէ, անհասկան շահերէ դրդուած չեղինք մեր ուղղութենէն, ճշմարտութեան դէմ գործենք, այն ատեն չէ թէ միայն մեր ուղղութեան պատիւը, այլ և հասարակութեան վստահութիւնը ոտնակոխ ըրած կ'ըլլանք։

Ընդհանուր դրականութիւնը, տիւղերական լրագրութիւնը շատ ճամբաներ ցոյց կու տայ դրական ասպարիզին վրայ քալելու։ Մենք պիտի ընտրենք անիկա միայն որ օգտակար է հանրութեան և յարմար մեր ուղղութեան։

Թերթեր կան, —ակնարկութիւն չենք ըներ երբէք— որ իրենց առաջին քայլերուն մէջ հասարակութեան անվստահութիւն ներշնչեր, նոսխատուեր, հալածուեր են անկէ. բայց իրենց յետագայ ուղղութիւնը մատնանիշ ընել տրուած է դիրքնք՝ իրրեւ պատիւ լրագրութեան։ Կան որ՝ իրենց նախնական քայլերուն մէջ լաւ ընդունելութիւն գտեր, միշտ հանրութեան շահը պաշտպաններ, բայց ժողովրդականութիւն շահելէ ետք, չարաչար գործածելով իրենց բարոյական ազդեցութիւնն ու վարկը, փառասէր ու շահախնդիր լրագրի մը անունը թողեր են։ Կան՝ վերջապէս թերթեր ալ, որ ժողովուրդի ազնուութենէն օգտուեր, վաղահաս յաջողութիւն մը շահեր, և վերջը՝ բոլորովին վստահ իրենց այդ յաջողութեան վրայ, այնչափ ճարբուտուք տեղացեր են, որ ապէտ կարծուած հասարակութիւնը չէ ուշացեր դատապարտել զիրենք։

Այս ճամբաները կան մեր նոր «Ծաղիկ»ին առջեւ ալ. ամէն ճեռնարկի, ամէն ճամբու մէջ խոչընդոտներ չեն պակսիր. բայց երբ անդամ մը դնենք զայն ուղիղ ճամբուն վրայ ու քայլեր առնել տանք, այն ատեն դժուարութեան հանդիպելու երկիւղը կարեւորութիւն չունենար։

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉՆ

ԶԲՕՍԱՐԱՆ

—

ՍԱՖՕ

Ա.

(Շարունակութիւն)

Այլ սակայն, թերեւս երբէք Սաֆօ մը այնչափ յարմարագոյն ապարատացած ըլլայ իր անուան նշանակութիւնը, որչափ մեր Սաֆօն։

Հապա՝ քանի երեք տարեկան, պուտիկ պաշտօն կատարող երկու սիւներու վրայ հաստատուած, նուիչուն արտիջինին շուրջը «բոշին» (1) շրջա հեզ դալար դալար փաթթուած, ճակատն ճախին ծռած, բոշին ծայրը այսին վրայ ծփծփուն, իր կարաւոյդ արիւնէն ասիպեալ՝ երբ Սաֆօն փոդոցին մէջ կը քալէ ատեն քիչ մըն ալ սոնդալով, ի տես այդ գե-

(1) Անդամատակ մեսաբասհիս, կարմրաժուռք և ծոցաւոր գլխակապ մը կը գործածեն վանեցիք և Աշեցիք՝ բոշ անուանով, որուն համար (օրոլբշիին կրճատեալն է) պիտի մատնէր ա՛ն շուշա մեր լուսահոգի հայկաբանը։

ռասի տիտանին, կ'զգանք թէ մեր քաղաքակրթուած այսինքն՝ ապականուած երակներուն մէջ իսկ կը սողսկի աւելի տրոփուն արիւն մը։

Հողատէր մշակ մը իր հայրենի երդիքին տակ, ու այժմ լեռնակիր ի Պոլիս. այսչափ քիչ բացատրութիւնով ալ ձեր երեւակայութեան առջեւ անմիջապէս կը պատկերանայ մեր Սաֆօն՝ իրրեւ արեւակէզ երիտասարդ մը, որուն մազերու, յօնքերու, թաւսպախերու, և անուշիկ աչքերու բնականէն փայլուն սեւութիւնները կու գան ամրողջացնել իր դիմագծութիւնը, իր վեհ, տոկուն և յանկուցիչ գեղեցկութիւնը։

Մանկական անմեղ ժպիտը, միշտ անպակաս իր դէմքէն, կը յիշեցնէ մեզ թէ այդ ժպիտը իր ֆիզիքական ուժին վստահացող քաջի մը ներքին գոհունակութեան, ու նաև պրտին լայնութեան, համբերատար ոգւոյն արտայայտութիւնն է. և, դիտուած է որ հսւժկու բազկի մը կամ հզօր միտքի մը տէր եղողներուն յատուկ է այդ ժպիտը, որ կարծես արդահատանքի ցոլք մըն է՝ ուղղուած ամէն անոնց, որոնք՝ գաղափարի թէ բազկի տեսակէտով՝ իրենցմէ շատ վար, աշխարհիս պարտիկ տառապանքներուն ներքեւ կը կքին նեղուն, յուսահատութեան մռայլներու ենթարկելով իրենց փոքրիկ անձերը, իրենց մինիկ դանկերը։

Բայց շուտո՛վ, շուտով դուրս եկանք այս խմաստասիրական խորվերապէն, ու փութանք դանել մեր Սաֆօն որ ահա ուրախ զուարթ է այսօր... աչքէ եղած հարիւր բարանոց մէթալիք մը չունի՞ք. դրէք Սաֆօին աչ ցուցամատին և մատնեմատին ներքին կողմը. Սաֆօն է որ աջ ձեռքը պիրկ կը տարածէ օդին մէջ, բթամատով ուժգին կը ճնշէ մէթալիքը, բոպէ մը, ու ահաւասիկ ձեզի կը վերադարձնէ մէթալիքը՝ եղերը դէմառ դէմ բերուած, տեսակ մը կոնաձեւի, տեսակ մը մատնոցի վերածուած...։

Իր ընկերներուն բերնին մէջ սովորական բան մը եղած է ըսել «Արի՛ Սաֆօ, արի՛ էսա բեռ տար, քեզի երկու պէշիկ կայ լեռերուելիք»... ու, քանի որ պատմիչի դերը կը կատարենք, կը պարտաւորինք աւելցնել թէ այդ հակը և կամ տակառը 300 քիլոյէն աւելի ծանրութիւն ունի միշտ և որուն համար առնուազն տասը դահեկան վճարուած կ'ըլլայ տիրոջմէն... բայց ի՞նչ կ'ուզէ թող ըլլայ, ատանկ խաբերայութիւնները մոռնալու ժամանա՞կ ունի մեր Սաֆօն, նա անտրտունջ, գրեթէ շնորհակալութեամբ կ'առնէ հինգ դահեկանը, կը շալկէ բեռը ու կը տանի յանձնել իր տեղը։

* * *

Թէ ինչո՞ւ Սաֆօն իր գեղը ձգած և պանդխտած է Պոլիս։

Եթէ ձեզի ըսէի որ իր հարանիքին ծախքերէն դոյացած վաշխալիր պարտքերը ճարելով վճարելու համար եկած է, այս խօսքը թէպէտ և ոմանց քով անլսելի նորութիւն, բայց ըստ մեզ մեր ազգակից եղբայրներուն պանդխտելու սկսած թուականէն ի վեր վաշխառուն հանրածանօթ բան մըն է, մենք հոս հասարակ տեղիքին չպիտի դիմենք, այլ զուտ ճշմարտութիւնը մերկապարանոց պիտի ընենք, խոստովանելով թէ Սաֆօն բոլորովին տարբեր կերպով մը յանցաւոր է իր գեղէն մեկնելուն, իր կողակիցն ու մէկ հատիկ մանչ զաւակը իր բարկութեան զոհելուն համար։

Կ'արժէ որ պատմենք այդ բարկութեան չարժառիթը. կ'արժէ՝ դէթ տարօրինակութեանը համար։

Սաֆօն իր գեղէն մէկ ու կէս ժամ հեռաւորութեամբ լեռան մը ստորոտը կը գտնայ քանի մը արտավար անտէր, խոպան և մացառուտ դեռին մը. մէկ երկու տարի կ'աշխատի մաքրել հողը՝ քարերը հանելով, տատասկները խլելով, ցանկապատներ շինելով... կը ջրէ, կը հերկէ, կը մշակէ, ու վերջ ի վերջոյ կը յաջողի կորտել (1), տրամադրելի ընել այդ հողը և ճրիտարար տիրանալ անոր ըստ օրինի։

Յետոյ Լը խնդրէ իր հօրեղբայր Միրզօէն որ այդ հողին պաշտօնական գործողութիւնները կատարել տայ և իր անուան «թափու»ի մուրհակ մը ստանայ՝ առաջին անգամ որ երթայ քաղաք։

Հօրեղբայր Միրզօն որ շատ դատերու մէջ մտած ելած է, կը միանայ զեղին զգիրին հետ և անշուշտ քանի մը դահեկան կը բաւէ դգիրէն յայտագիր մը առնելու, ծանուցանող թէ այդ դեռինը կենդանացնողն է հօրեղբայր Միրզօն, ու հետեւարար հարկ է Միրզօի անուան արձանագրել «թափու»ն։

Միրզօն շուշանար՝ թափու ի ձեռին՝ միջամտել Սաֆօյի հերկումներուն. վէճ կը ծագի մէջերնին, տիրոջը կ'ուտէ հօրեղբայրը, բայց անիրեւ մըն է ան. չի հեռանար, և ընդհակառակը կը պնդէ կը մնայ այդ հողին վրայ. ու որովհետեւ Սաֆօ ուղղամիտ և անփորձ երիտասարդ մըն է, հայր մայր չունի որ խրատ տան իրեն, և առանց դատարան դիմելու, կը սրտմտի մեր Սաֆօն, բայց ի՞նք իր օջախը կը փլցնէ՝ ոչ թէ միայն իր քրտինքովը ոռոգած այդ հողը, այլ և միւս գիւղամերձ արտերը, ոչխարները, եղերը, տունը տեղը ձգելով ետին, և քանի մը ջուխտ թոթ ու թոթոզան, քիչ մը ժաժկէ պանիր, վանայ աղած ձուկ և այլ նուէրներ բերելով անձամբ ի Պոլիս, իր սղտիկ եղբօրը Գէորգին։

Դուք երբէք դրկա՞ծ էք՝ պանդխտութեան մէջ՝ ձեր հարազատ եղբայրը. այդ դրկախառնումը թող ուղղածին չտի կարօտակէզ և արտարուղիս ըլլայ, թող ուրախութեան արցունքներ թափել տայ աչքերդ. չէ՞, այդ դրկախառնումը բնաւ չունի և չի կրնար ունենալ արտի այն սառտիկ յուզումները, այն հեւքոտ դեղումները որ կ'զգայ մարդ իր եղբայրը դրկելով հայրենի տան մէջ, ուր ամէն բան բարեկամ ու ծանօթ է քեզի, ծնողքդ ուրախութեան արցունքներ կը թափէ, զաւակներդ կը ճըրտան խայտալով, հաւատարիմ շունդ հատակիդ կը ցատկէ, ձիդ կը վրնջէ դեռինը թողելով, նոյն իսկ կահ կարասիքդ կարծես անխօսուկ կը ժպտի քեզի... մինչդեռ հոս, օտարութեան մէջ, ամէն սիրելիներդ կը պակսին քեզմէ. շուրջդ կը տեսնես՝ եղբօրմէդ ի զատ՝ անծանօթ դէմքեր միայն, պաղ բոլորովին ու անտարբեր վիճակիդ, և ուզես չուզես՝ տխուր ապդեցութեան մը ներքեւ, որուն դատարկութեամբ կը դրկես քու եղբայրդ։

Ահա այն վերջին տեսակէն կ'ըլլայ մանաւանդ Սաֆօյին համար՝ այս երկու եղբայրներուն դրկախառնութիւնը. Սաֆօ իրիկուան կ'ելլէ կ'երթայ... խե՜ղճ Սաֆօ, ինք չդիտեր թէ ուր կ'երթայ. լաւագոյն կ'ըլլայ ըսել թէ կրտսերը Գէորգ՝ իր Սաֆօ եղբայրը կը տանի գինետուն մը. հոն Գէորգ իր եղբայրը կը ներկայացնէ անոր ասոր, կ'ուռենայ կը գոռոզանայ իր եղբայրով, «Մախանաջի՛, արաղ քէթիր» կը պոռայ և կ'սկսի ճնկել ու «տաքերը թրջել» իր եղբօր, ինչպէս կ'ըսեն ռամկօրէն՝ «բարի գալուստ մաղթելու» իմաստով։

Յ. ԿԻՒՄԻՒՇԵԱՆ

(Շարունակելի)

ՇՐՋԱԶԳԵՍՏ

Ալիքներուն պէս որոնք կը շրջին, կնոջ շրջազգեստը կը շրջի յաւէտ։

Ալիքները՝ ծովափին այդ խոլ սիրահարները՝ ասոր գիրկերուն մէջ կը հալին ու կը մեռնին, ինչպէս կը մեռնին տենչերը որոնք որոշ ու ճշդիւտ նպատակի մը կը հասնին։

Բայց կնոջ շրջազգեստը, որուն ֆիւֆիրուն ալիքներուն անընդհատ հեւքին կը նմանի, խորհրդաւոր սիրոյ մը տարտամութեանը մէջ կը մղորի յաւէտ, չհասնելու համար այն եղերքը՝ ուր ալիքները, խոլ սիրահարներ, կ'երթան փշրուիլ ու մեռնիլ։

Ծալքերը շրջազգեստին անուշ գաղտնիքներուն երազել կու տան, ինչպէս ճակտին խորշումները մտածումին քառսը կը յիշեցնեն. և ինչպէս ալիքները իրենց ելեւէջին, իրենց փրփրացումին մէջ յաւէտ ճեղքուածքներուն և յաւէտ տառապանքին գաղտիարը կ'արթընցնեն մարդին մէջ, շրջազգեստն ալ իր տուներուս ծալքերովը յանկարծ կը պատկերացնէ սրտին առջեւ հոգւոյն վէրքերը և ըղձանքներուն տանջուիլը։

Կինն է որ կ'անցնի, անհուն, անմեկնելի. ու շրջազգեստը կ'երգէ յաւէտ, մեղեդիի մը պէս ազու և անէծքի մը նման ահաւոր։

Ան պիտի փոխէ իր դէմքը. բայց իր երգը միշտ այն գեղեցիկ ֆիւֆիրուն պիտի ըլլայ՝ որ մեռաքէն ու թաւիշէն դուրս կու գայ. ու այդ երգը շունչի մը պէս պիտի տահի մեր հոգիներուն մէջ, և յաւիտեան պիտի յուզուինք մենք անոնց առջեւ, ինչպէս առջեւը ալիքներուն։

Ու միշտ մի և նոյն տարրերը, տարբեր ձեւերու մէջ, պիտի շարժեն ու շրջեն ալիքն և շրջազգեստը. Հովը ալիքին պիտի փաթթուի իր վարդենի տարուներովը, ու կինը շրջազգեստին պիտի փարի իր ըղձակէզ տարիներուն վայելչութիւնովը։

ՎԱՇԱՆ ՄԱԼԷԶԵԱՆ

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆՏԻ ԶԱՄԻՉ

Մեր հին գերդաստաններէն մին՝ Զամչեան ազգատոհմը, ունի իրր նահապետ՝ Սահակ-Զամիչ Հայրապետն, և նահապետուհի՝ Կիւլ Հանիմը։

Այս նշանաւոր գերդաստանի ընդարձակ ճիւղաւորութեան մի համառօտագիծ պատկերէն կը տեղեկանանք թէ, Զամչեան ազգատոհմին կը վերարերին Էջմիածնայ Ապէքանդր Բ. Կաթուղիկոս Գարագաշեան Կ. Պոլսեցին, Մայր-Եկեղեցւոյ Ճամճեան Տէր Կարապետ քահանայն (անրաժշտելի ընկերը Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Տէր Կոմիտաս քահա-

---

(1) Մատնաւոր շնորհակալութեան արժանի է Ս. Գափամաճեանը, որ ժողովուրդին բերնէն խել մը գիտական բառեր քաղած և զետեղած է իր բառգրքին մէջ. այդ կարգէն է սոյն «կորտելը», որ կը համապատասխանէ հողային օրինաց «արագիի մէմաթը ի՛հեա իթմէք» պարբերութեան, ինչպէս որ բացատրեցինք ի վերուստ։

նային), Թիւթէրօղլու Նիկողոս, Ինճիճեան Հայր Ղուկաս, Տիւզեան Յովհաննէս Զէլէպին, Այլահվէրտեան Աբրահամ Ամիրան, Խոտիկեան Յովսէփ և Ինճիճի Ապտուլլահ Գէորգ աղայք, Թէքիրտաղի Յովհաննէս եպիսկոպոս Զամչեան, և վերջապէս՝ Պրուսայու Առաջնորդ Տ. Բարթուղիմէոս Ս. Արքեպիսկոպոս Զամչեան։

Սակայն Զամչեան գերդաստանի համբաւը Ս. Ղազարու կղզեակէն սկսած է ոլորտանալ։

Եւ մենք Զամիչ Յովհաննէս էֆէնտիի կենսագրութիւնն ընելով, կ'ուզենք ցոյց տալ թէ Զամչեան ազգատոհմը ժուժկալ, ժրաջան, աշխատող և օգտակար անդամներ ընծայած է հանրութեան։

Արդէն հանրածանօթ է Հ. Միքայէլ Զամչեան (1), իր 1779ին հրատարակած Հայ լեզուի ընդարձակ «Բերականութեամբ»ը, 1784ին բարեյիշատակ Շահրխանեան եղբարց ծախիւք ի լոյս ընծայած եռահատոր «Պատմութեամբ»ը և հետզհետէ պատրաստած ու հրատարակած «Օրհնութեանց Նուագարան»ովը (համեմատութեամբ Երբայեցւոց բնագրին և զանազան ազգաց թարգմանութեանց), «Հրահանգ Եօթնեկի»ովը, «Տօնից Պատկեր»ովը, «Խրախճան»աւը, «Սեղան Խնկոց»ովը, «Սաղմոսաց Մեկնութիւն»ովը, և թողուցած շատ մ'ալ ձեռագրերովը, որոց մէջը կը գտնուի նաեւ «Վահան Հաւատոյ» երկասիրութիւնը։ Հ. Միքայէլի հետ կը զուգախառնի իւր եղբայրը՝ Հ. Յակոբոս Զամչեանը, որ կը նկատուի մին առաջին հեղինակներէն Հայերէն Օրացոյցի, զոր 1757էն սկսեալ հրատարակած է երկար ժամանակամիջոց մը։

Անցեալ դարու վերջին քառորդին մէջ հռչակաւոր ոսկերիչ էր Զամչեան Յովսէփ Սմիրան, որ մեծ դովեստիւք կը յիշուի, և որ 1819ին Հայ և Հռովմէական Հայոց խնդրոյն համար ի Միսիրլի գրկուած է։

Յովսէփ Սմիրայի՝ ժամանակին մասնագէտ հաշուագէտին, 1794էն կրկնատումարի ոճով գրած և թողած հաշուեմատեաններն՝ իրենց տոհմային յիշատակ, տակաւին խնամօք կը պահուին։

Ի մի բան, Զամչեան ընտանիքի անդամոց մեծ մասը՝ թէեւ նախամեծար համարած է մնալ ամուրի, բայց ոչ ամուլ՝ իրենց կենաց մէջ. ամենքն ալ իրենց աշխատութեան քրտինքովը բարձրացուցած են իրենց ազգատոհմի անունն, ու պատիւ բերած են Ազգին։

Ասիէ-Սալմանուհւոյն և այլ աւելի բարձրաստիճան անձնաւորութեանց ոսկերչապետն էր Զամիչ-Յովսէփ էֆէնտին, որու մեծ եղբայրն էր Յակոբոս Զամչեան (ծնած 1832 Դեկտ. 1) որ 1846ին, Փարիզու Մուրատեան վարժարանը առաջին անդամ դնացող աշակերտներէն էր. ուր 5 տարիներ Հ. Գաբրիէլ Այվազովսքիի աշակերտած, ուսանոց և դիտութեանց մէջ յառաջադէմ դտնուած, և մանաւանդ մատենագրութեան ճիւղը ընդգրկելով, իւր դասատուներէն Հայր Գաբրիէլի ամենաջերմ համակրութեանը արժանացած էր։

Յակոբոս պատանին՝ հայերէնի մէջ առաջնակարգ հանդիսացած, և քանի մը բանաստեղծական գրութիւններ թողած է, որու կցկտուր յիշատակները կարդացած եմ Հայր Գաբրիէլ վարդապետին ի Փարիզ հրատարակած պատկերազարդ պարբերականին մէջ։

Զմոռնանք ըսել թէ՝ Յակոբոս քաջ անդրիադան ալ էր։

Իր սիրելի ընկերներն ու անբաժանելի մտերիմներն էին վաղամեռ Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան և բոցավառուր Կարապետ էֆէնտի Գարագաշեան։

Յակոբոս վերադառնալով ի մայրաքաղաք, 1855ին մեռած է 23 տարեկան ծաղիկ հասակի մէջ։

Գարագաշ Կարապետ էֆէնտի՝ յայնժամ վաղամեռիկ ուսումնասիրող Յակոբիկին համառօտագիծ կեանքը և վերջին վայրկեանները նկարագրած է Հ. Այվազովսքիի վերոյիշեալ պատկերազարդ հանդէսին մէջ, ինչպէս նաեւ Պէշիկթաշլեան Մկրտիչ՝ մի և նոյն թերթին և մի և նոյն համարին մէջ՝ եղերերգութիւն մը գրած և հրատարակած է, հետեւեալ սրտաշարժ տողերով կնքեալ.

«Եկո՛ւ, քրնար, աղէկբուր թելերով,
Զբաւարթ պճնած երբեմն անուշ վարդերով.
Ո՜հ այն փնջերն թափթ ըսեցան իմ չորսդին,
Չի անձկալին իմ փակուեցաւ ի շիրիմ.
Եկո՛ւ կապեմ ճակտիդ նոճեայ մի պրսակ,
Սեւ տխրութեանց Ողիք զարնեն քո նրբագ.
Քո մրմնջիդ հետ խառնուած զեփիւռիկ
Թող վրէժ միւս հոն՝ ուր հանդչի Յակոբիկ։»

Զամչեան ընտանիքին ոչ նուազ պատուաբեր էր՝ նաեւ օրիորդ Լուսեակ Զամչեան, վաղամեռ Յակոբոսի խանդավառ քոյրն, որու վարուց մաքրութիւնը, մաքի նրբութիւնը, կենցաղագիտական ազնուութիւնը և բնութենէն ժառանգած պատաքին ճիրքերն դոդցեռ ներդաշնակութիւն մը կազմած էին։

Օրիորդ Զամչեանի անվիճելի արժանիքը կանխաւ դնահատած ըլլալով Հ. Դաւոնդ Այլիան բազմարդիւն Նահապետ բանաստեղծն, տարաբաղդիկ կուսին տապանագիրն հիւսած է հետեւեալ սրտոտակ տողերով.

«Սո՜ւգ մեծ, ակր անբաւական, ո՜վ անցորդ,
Ծածկի յայս վէմ.—ԼՈՒՍԵԱԿ ԶԱՄՉԵԱՆ օրիորդ.
Բիւրանդ ոգոյս բոզրոջ բեկեալ ի կորկիւր.
Փարելի բնոյթ և երեւոյթ շնորհարիւր.
Լրսկ յանմերջ շատաչ ալեացս և ծերանս
Ըզմշտամնունչ դարուվաղին հառաչանս
Համակարիք եղբօրն և քեռ սրտաղող,
Որք յաւանդել զհոգն ընտանի՝ յօտար հող.
Յամեն պայծառ ծաղիկ յամեն արշալոյս
Զիւրեանց Լուսեակ զննեն զողի և զոյսդ կոյս».

Ն՝ 1849 Յուլիս։ Վ՝ թ. 1880, Ապրիլ 14.

* * *

«Իսաոլ»ը դանող տարրագէտ-դեղագործն ալ Զամչեաններէն էր, որ դեղագործութեան տարեգրութեան մէջ պատմական թուական մը հաստատեց։

Նոյնպէս, ոչ նուազ պատիւ և հեռատեսանձ մըն էր Զամիչ Գրիգոր էֆէնտին, որ երկու տարի յառաջ վախճանեցաւ ի Բարիզ։ Իր որդին՝ Ներսէս, ուսանող մ'էլ անդ յուսալից։

Գրիգորի մեծ եղբայրն է մեծահռչակ Զամիչ Յովհաննէս էֆէնտի, որու համառօտագիծ կենսագրականն ընել կը փութամ յաջորդ թուով։

Ա. Յ. ԱՅԼԱԶԵԱՆ

(Շարունակելի)

(1) Հայր Միքայէլ, նախ քան գերդապետութիւն, քաջ ոսկերիչ եղած է, և իր ձեռակերտ նմոյշներէն Արբատաւի և Մանատուի, կը գտնուին թէ՝ Վենետիկ վանքը և թէ տան՝ իր գերդաստանի անդամոց քով։

Հայր Զամչեան՝ 20 տարեկան հասակը թեւակոխելէ յետոյ, Մխիթարեան միաբանութեան որդեգրուած է։

ԱՒԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Աւագ Հինգշաբթինորուան եկեղեցի մը, էրիկմարդիկ վարը, դաւթները, պահպանները, ասեղ ձգելու տեղ չմնալու չափ խիտ. ու կիները՝ վերնատունին վանդակներէն դուրս յորդելու աստիճան լեցուած։

Խորանը՝ ամենէն ծանր ոսկեներով չքեղորէն շողշողուն իր պերճ շինուածութեանը մէջ կը ժպտի կարծես։

Ճառագայթի հոսանք մը, խորանին վերեւի եռանկիւն լուսամուտէն ներս պոռթկացող ճառագայթի լոյն հոսանք մը, մաղուած, լուացուած, իր շղթէ ժապաւէնը երկընցուցած է վար, տաճարին մէջտեղը, ծունկ չբռող հաւատացեալներուն վրայ փռուելով։ Վճիտ լոյսով խմորուած կամուրջ մը ասիկա, ուր կարծես կը թեւածեն աղօթքի երկիւղած մրմունջները՝ խունկի ոլորտ ոլորտ ալիքներու հետ վերամբարձիկ։

Միջօրէի պատարագը իր կիսուն հասած է, այն սուրբ ու նուիրական պահը ուր հանդիսաւոր դանդաղութեամբ մը Սկիհը կը պաղատցուներն քշոցներու ներդաշնակ խշրտուքին ու ճօճող բուրումնալից բուրվառներու ընկերակցութեամբ։

Զայնաւորները իրենց ճերմակ շապիկներուն մէջ պպզուն, տարտամօրէն կը նշմարուին «դաս»ին բոլորակ շրջափակին մէջէն, նստուկ, պոնցմէ մին իր հրեշտակային ձայնը ձգած է՝ երգելով Հաղորդութեան մեղեդին, մինակը։ Զայն մը, երիտասարդի կորովով ու թարմութեամբ առլի և իր քաղցր լրումին հասած, որ կ'օրօրուի, կ'երկարաձգուի, կը բարձրանայ. ու մէկէն՝ կոկորդային սիրուն խաղացուածքով մը կը կամացնայ, կը կամացնայ, կորսուելով դէմ բռնող երգեհոնին ու ծնծղաներուն արծաթէ ծիծաղին մէջ...։

Եւ ամբողջ միջոցին մէջ բուրում մը, զգալի բուրումը՝ մէջը Ե--ը նետուած բուրվառներուն, խորանը պճնող դեղին ծաղիկներուն, կերոններու բոց պատրոյգներուն. բուրումը՝ ջերմեռանդ բերաններէ արտաբերուած շունչերուն ու բոց պատուհաններէն ներս եկող անուշ զեփիւռին որ մոմերուն լեզուները կը լպստէ։

Բոլոր այս մեղեդիներու և անուշահոտութեանց արժանավայել շռայլումին մէջ, լոյսերու այդ յորդ փոպիւմներուն մէջ, պատկերները՝ իրենց սուրբի պատկառելի կերպարանքին մէջ արձանացած, ըրիկ մինչիկ կը մրամրան կարծես, զոհ նայուածքներ յածեցնելով կրօնքի այդ վեհ արարողութիւններուն ու ժողովուրդին վրայ, ժողովուրդին՝ իր հոգեկան ծայր աստիճան յափշտակութեանը ու վերացումին մէջ...։

* * *

Դեռ կ'երգէ դպիրը, առանձին, առանց ճիգի, հրամայելով ձայնին որ ուզած բարձրութիւնները ելլայ, ունկնդիրներու երեւակայութիւնը մոգելով ու զեղգեղումներու ամենէն անուշովը լեցունելով ամբողջ սրբավայրը։

Բայց յանկարծ խժդուք մըն է կը փրթի, տարօրինակ խժդուք մը որ հեռվէհետ կ'աւանայ։ Սեմոսի քշուելու ձայներ, մէկ քանի զարուած ճիչեր և ընդհանուր չշնկոց մը բաւ կ'ըլլան երդեցողութիւնը մասամբ խափանելու համար։

Գլուխները հակադարձ են հիմա. զրեթէ ամենն աչք յակամայս վերնատուն ուղղուած

է, զո՞ւր մեկնութիւն մը մուրալով հոնտեղի շարժումէն։

Ուրիշներու պէս դուրս կը նետուիմ հետաքրքրութենէս ու շունչս վերնատան սանդուխներուն վրայ կ'առնեմ։

Ահա տեսած։ Պառաւ կնիկ մը, թեւերը երկու ժամկոչ, վար կ'իջնայ։ «Կ'իջնայ» ճիշդ բառը չէ, պէտք է «Կ'իջեցնէին» ըսէի։ Եռաւէն հետաքրքիր կիներու վոհմակ մը սանդուղնիվար կը թափի։

Քղանցքի շրխիններու, խօսուրտուքի և ոտնաձայնի անլուր ժխոր մը որ չեմ կրնար ըսել։

Ենթական մարած է, կատարեալ մարած։ Երեսը լուցկիի գոյն, թեւերը քարշի պէս կախ, մահաշլուկ լուութեան մը մէջ պառած, հապիւ երբեմն ելեւէջով կուրծքէն հեծկլտուք մը խուսափեցնելով, և աչուքները կէս բաց կէս գոց, կը ֆշէր այդ անդիտակից վիճակին մէջ։ Մինչ ուրիշներ ջուր կը սրսկեն երեսին ու բակկերակը կը շփեն։

Շուրջը կիները կը շարունակեն շառնալ, մէկ քանին մեղքցող ու մեծամտութիւնը անիոյթ աչքով մը դիտելով հէք պառաւը, իր լեսկած անշարժութեանը մէջ ծայրայեղորէն արդահատելի։

* * *

Մարդը ինքզինքին եկած է քիչ մը։ Սթափումը ակներեւ է հիմա. կը ցնցուի, աչուքները կը թարթափէ իր յոգնած արտեւանունքովը ու դէմքին վրայ երանութիւն մը կը ցոլցլայ, հաւատքի այն վե՛հ երանութիւններէն զոր կրնաս կարդալ, բայց չես կարող թարգմանել։ Իր առաջին խօսքը «Փառքեղ Աստած»ը կ'ըլլայ զոր կ'արտասանէ ամփոփանքի լայն շեշտով մը՝ իր երերուն ժեղոյն շրթունքին մէջէն, աչքերը վեր յառած, դերեզմանի էակին...։

—Ան քի ճարտրդ էս նէ ի՞նչ ալյի կ'ելլաս ժամ կը վազես, կ'ըսէ անդիէն մանկամարդ կին մը։

—Ա՜խ... մը՛սեր օրդի... ծմեռուընէ պէրի է քի... եռթեռին փակեր մնացեր էի... կատր մը ինքզինքս կըտայ նէ... էլայ ուխտի էկայ... արդու..., արդո՛ւ ըրի իշտ...

Բայց տեսնելու էր զինքը տոնք զուրցած առեն, լալկան, սրտի դպչող ձայնով մը, աչուքները թացնելով և իւրաքանչիւր բառին հեւքտա շունչ մը առնելով։

Ու սիրասեղմուքի պէս բան մը կ'զգայի նոյն պահուն, դիտելով իր հիւանդկոտ հատ՝ կերպարանքը կեանքի այդ ծլող թարմութիւններուն մէջտեղը, իր կարկառած ուղղմուկ հագուստները՝ բոլոր այդ կանացի պերճ արդուզարդերուն քով։ Ի՜նչ հակապատկեր։

Եւ մինչ դանդաչելով ու ժամուն պատերը բռնելով դուրս կ'ելլար անիկա, տեսայ որ կը խաչակնքէր երեսը. անդին, պատին վրայ փորուած խաչի մը առջեւ, ու լիաչուրթն համբոյր մը կը դրոշմէր հոն, անոր քառաթեւին վրայ քսելով քսքռտելով իր երեսները։

Այս պատկերին դէմ յանդիման կեցած պահ մը, սիրտովս, հոգիովս երանեցի զինքը որ իր ձիւնամեռ տարիքին մէջ իսկ չէր պաղեր Եկեղեցիէն։

ՅԱՍՄԻԿ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

—

ՎԱՐԴԱԽՏ

Վարդախտը (դրպամուդ) մտթի բորբոքում մ'է որ օդին մանաւոր փոփոխութենէն յառաջ կու գայ ճմեռուան վերջերն ու գարնան առեն։ Վարդախտը թէ համաճարակ է և թէ փոխանցական։ Վարդախտին նշաններն տոնք են. նախ բոլոր մարմինը լայն լայն կիսակլոր ձեւով բիծեր դուրս կու տայ, յետոյ թոքառաջքը ու քթին ծակերուն թաղանթը թեթեւ կերպով կը տաքնան, հիւանդը կը ծարաւի, ուժէ կ'ելնայ և տաքութիւն ու ջերմ կ'ունենայ։ Այս գիպուածները կը տասականան երրորդ կամ չորրորդ օրը. կծու ջուր մը կը վազէ հիւանդին աչուքներէն, կը հաղայ, ու անդադար ջերմը տասակ տարի առաջ. հիմա ապէկ մը մեծցած ըլլալ է։

—Մ'լսե՛ր տղայ, ուզածէս շատ մեծցաւ, օտքր ջո՞ւրը կախեր է ի՞նչ։

Աս ըսաւ Լուսիա տատուն ու խոհանոց գնաց.

—Հա՛տ տղջիկս, մինչև տղբարդ գայ նէ Մրկերը մինակ մի՛ ձգեր, հէմ նայէ օր իս չի խաղնեցունես, պակաս պան մը չընես։

—Էս չեմ էրթար։

—Բա՛ տղջիկ խե՞ղճ էս ի՞նչ էս, հիմա քու խօսքդ ըրաւ, անանկուկ ամօթէս գեանները կ'անցնիմ, արեւդ սիրեմ տղջի՛կս, քեզ տեսնամ տղջիկս, էլ գնա ներս, իս պըզտիկ մի՛ ձգեր։

—Էս չեմ էրթար։

—Բա՛, տա ի՞նչ ըսել է, մեղայ Աստուծոյ, մարդուն մէկ խախուլ՞ն ալ չատ կը տեսնաս կոր։

—Զէ՛, մա՛րիկ, կը խաղնիմ, ներս էրթամ ի՞նչ ըսեմ։

—Ի՞նչ պիտի ըսես, մեղա՛յ, պան մըն ալ մ'ըսեր, քեզ տեսնամ տղջիկս, թագդ պատկդ պաղնեմ տղջիկս, շուշան հատակդ սիրեմ տղջիկս, էլ նէ հրելով մչտելով քեզ ներս կը խոթեմ, հա՛ դիտցած ըլաս։

Աս միջոցին Մրկերը սենեակին մէջ միամի նակ մնացեր էր. միտքը կը բերէր հիմա մանկութեան ուրախ օրերը, որ տիսո՞ւս անցեր էին ալ չի դառնալու համար։ Ան ի՞նչ ուրախ օրեր էին։ Երազի պէս աչքին առջեւէն անցան իր ընկերները, շաբաթներով Մայր վարժարանէն փախիլը՝ ուր որ Փալախա կերած օրէն ի վեր ալ չէր գացեր, ծովեզերքը սրիկայ տղոց հետ վազվզտելը, որոնցմէ շատերը մեւեր գացեր՝ ուրիշներն ալ Աստուծոյ կրակը մարդիկ եղեր էին։ Իրաւ որ սիրտը կը ցաւէր, ինքզինքը կը մեղադրէր և կ'ըսէր.

—Լուսահոգի Տէրտատա հարս ողջ որ ըլլար հիմա, ինքիրզլիուս ծովերուն եղերքը մեծնալով նաւ քաշող չէի ըլլար, աչքս քիչ մըն ալ վերը կ'ելլար, ո՞վ գիտէ, Տէր հօրս ծուխերէն մէկուն քով կը մտնայի սարսափութիւն կը սրվէի, կը հանէր տղջիկը կու տար հիմա տուն տեղ կ'ելլայի։

Մէյ մըն ալ տղջիկ որ ըսաւ, միտքը ինկաւ ան չարաճիճի պզտիկ տղջիկը, որ ֆրֆրը ֆրֆրը իր չորդին կը դառնար, ջուրի պէս կ'եռար և ինչ որ ուզէր՝ ան ընել կու տար իրեն, կանուկը կ'ելլէր, ջուրին մէկ կողմէն մէկալ կողմը անցնել կու տար, կամ պարիսպին վրայ բացուող խալէ չիչէյիներէն կ'ուզէր, Մրկերը ալ շուլուելով քարերն ի վեր կը ճանկռտուէր կ'ելլէր. ո՞ւր էին հիմա ան օրերը։ Երբեմն նաւ կը ցնորի (սայըդլամաղ)։

Երբ վարդախտը պարզ է, հանդիսա կենալով, պահեցողութիւն ընելով, ու մեղմացուցիչ ըմպելիներ առնելով՝ շուտով կ'անցնի. բիծերը կը դեղինանան, մարմին վերնամաշկը թեփի նման կը փշրի, կը թափթփի, և ինն-երորդ օրն տակն բան կը լմննայ։ Բայց հիւանդութեան տաեն 15 կամ դէթ 8 օր տասակ զգուշանալու է ցուրտէն ու խոնաւութենէն, ապա թէ ոչ հիւանդութիւնը կը կրկնուի աւելի տասակագէս։

Յանկարծական պաղ մը, պատաշնչութեան յանկարծակի կապուիլը կրնայ ջրգողութիւն պատճառել։

Այս հիւանդութեան մէջ տակն բանէ յառաջ պէտք է ներքին տաքութիւնը դուրս քաշել ու մարմինը միշտ տաք պահել. ուստի պէտք է հիւանդը տաք ջրի ու դոլորշիի մէջ դնել, թեթեւ ու մեղմացնող տնոյշ ըմպելիներ խմցնել, բայց միշտ տաք։

ԿԱՊՈՒՏ ՀԱՋ

Առջի երեք կամ չորս օրերը, երբեմն ալ շաբաթ մը կամ երկու երեք շաբաթ այս հարը սովորական հարբուխ կը կարծուի, անկից ետքը հարը աւելի չոր, սասակ ու նեղիչ կը լինի. թէպէտ և տաեն տաեն կը բռնէ միայն, ու բռնելէն յառաջ, հիւանդը կոկորդին վերի կողմը քիչ մը քերուիլ կ'խմանայ։ Հիւանդը՝ ձեռքն ինկած բանը կը բռնէ, խոսելէն կը դադրի, արանեղութիւն կ'խմանայ, այնպիսի կերպով մը շունչ կ'առնէ որ, հեռը մէկտեղ մտնաւոր խժալու ձայն մը կը լսուի, ձայնին հետեւէն ալ հինգ վեց տնղամ մը ցընցուելով կը հարայ ու խեղդուելու պէս կ'ըլլայ։ Արեան շրջանը կը շատնայ, երակը կ'սկսի թրաղ թրաղ զարնել, միանդամայն մտնր ու պինդ կ'ըլլայ զարնուածքը. ձեռներն ու ոտները կը պաղին, երեսը կը կարմրի, կը կապտանայ, ու կարծես թէ կ'ուռի. բոլոր կերպարանքէն կ'երեւի հիւանդին սասակ նեղութեան մատնուած ըլլալը, կոպերը կ'ուռնակ մնացեր էր. միտքը կը բերէր հիմա մանկութեան ուրախ օրերը, որ տիսո՞ս անցեր էին ալ չի դառնալու համար։ Ան ի՞նչ ուրախ օրեր էին։ Երազի պէս աչքին առջեւէն անցան իր ընկերները, շաբաթներով Մայր վարժարանէն փախիլը՝ ուր որ Փալախա կերած օրէն ի վեր ալ չէր գացեր, ծովեզերքը սրիկայ տղոց հետ վազվզտելը, որոնցմէ շատերը մեւեր գացեր՝ ուրիշներն ալ Աստուծոյ կրակը մարդիկ եղեր էին։ Իրաւ որ սիրտը կը ցաւէր, ինքզինքը կը մեղադրէր և կ'ըսէր.

—Լուսահոգի Տէրտատա հարս ողջ որ ըլլար հիմա, ինքիրզլիուս ծովերուն եղերքը մեծնալով նաւ քաշող չէի ըլլար, աչքս քիչ մըն ալ վերը կ'ելլար, ո՞վ գիտէ, Տէր հօրս ծուխերէն մէկուն քով կը մտնայի սարսափութիւն կը սրվէի, կը հանէր տղջիկը կու տար հիմա տուն տեղ կ'ելլայի։

Մէյ մըն ալ տղջիկ որ ըսաւ, միտքը ինկաւ ան չարաճիճի պզտիկ տղջիկը, որ ֆրֆրը ֆրֆրը իր չորդին կը դառնար, ջուրի պէս կ'եռար և ինչ որ ուզէր՝ ան ընել կու տար իրեն, կանուկը կ'ելլէր, ջուրին մէկ կողմէն մէկալ կողմը անցնել կու տար, կամ պարիսպին վրայ բացուող խալէ չիչէյիներէն կ'ուզէր, Մրկերը ալ շուլուելով քարերն ի վեր կը

ռին, աչուքները կը կապմին, կը փայլին ու արտասուք կը թափին, գլուխն ալ սաստիկ կը ցաւի ու վար կը կախուի. գլխուն վրայի ու վզին շնչերակները ուժով կը նեղուին ու կ'ուռին. երբոր հաղը խիստ սաստիկ ու սակաւ ըլլայ, հիւանդին քթէն կամ բերնէն արիւն ալ կը հոսի. թէպէտ և միշտ առատ չրլլար վաղած արիւնը. ու շատ անգամ այսպիսի պարագայի մէջ հաղը կը դադրի։

Երբեմն կը պատահի որ սասկի դիպուածներու մէջ հիւանդին սիրտն ալ եւս կու գայ և կամ թանձր ու կպչուն պղտամ մը կը քակուի սաստիկ նեղութեամբ, բայց անկից ետքը հաղը կը դադրի և հիւանդն ազէկ վիճակի մէջ կը դանէ ինքզինքը, թէպէտ և յոգնած։

Երբ հաղին սասկութիւնն սանձայուտին սահմանին հասնի, հիւանդը սանները դեռին կը դարնէ, անանձամբով կը կանչուրտէ, շատ անգամ ալ ջղերու ցնցման մէջ կ'ինկնայ։ Քիչ առեն կ'ըլլայ որ այս հաղը առաւօտանց բռնէ, սովորաբար օրուան մէջ կուգայ և աւելի դիշերները։ Քսան և չորս ժամուան մէջ 15, 18 անգամ կրնայ բռնել։ Ազազակը, չափէ դուրս պաղ կամ առաք հովը, փոշին, ծուխը, վախը, որ և իցէ այլայլութիւնը, սրտնեղութիւնը, չափազանց շարժումները, վազելը, ցատքելը, բաւական են այս սոսկալի հաղը նորէն գրգռելու։

Այն հիւանդութիւնը, երբեմն մինչև 15 օր կը տեւէ, շատ անգամ մէկ ամիս, վեց շաբաթ և մինչև իսկ 34 ամիս։ Ապա սովորաբար երթալով կը պակսի, կը թեթեւնայ և հիւանդն իւր նախնի առողջութիւնը վերստին ձեռք կը ձգէ։

Եթէ հիւանդութիւնն շատ երկարի՝ այս հաղին յաճախ կը յաջորդէ սաւերիչ թոքախտ, երբեմն վերնատութիւն (սարալը) կամ պարզ ջղացաւ, երբեմն ալ կ'ըլլայ որ առեն առեն բռնող փորի ցաւ մը կը մնայ հիւանդին վրայ։

Ն. Մ. Յ.

ՕԳՏԱԿԱՐ ԳԻՐՔ ՄԸ

Ուրֆայի Դեր. Առաջնորդը, մարդկային սխալմանց դարման մը տարարելու համար նոր մատենիկ մը կը նուիրէ Հայ ժողովուրդին. «Սկզբունք նիւթական խնայողութեան և Քրիստոնեայ Աստուածաբանից» անուան ներքեւ։ 131 էջերէ բաղկացեալ այդ մատենիկը, որ Ուրֆայի Ս. Սարգսի մենաստանին ըմբիկ ու խաղաղիկ անկիւններուն մէջ գրուած հրապարակ կ'ելնէ, փոխանակ քանի մը տարուայ հատորներու՝ Մխիթարեան Խորէն Սրբազան աշխատած է հակիրճ կերպով փոքրիկ մատենիկի մը մէջ ամփոփել «Նիւթականաց, համայնատուածականաց» քրիստոնեայ Աստուածաբանից կարծեաց սկզբունքները, Աստուծոյ անտեսման էութիւնը, կրօնի վեհ նպատակը։ Այս մատենիկէն պիտի օգտին ամէն կրօնասէրներ. նիւթապաշտը պիտի ուղղէ իւր սխալմունքը, և անոնք որ չեն հպատակիր ոեւէ կրօնի, կամ կրօնը՝ վեհ նախապաշարում մ'է կ'ըսեն, իրենց տարբերութիւնը պիտի ճանչնան, զինաթափ պիտի ըլլան կրօնի առջև, պիտի խոստովանին թէ արարած մը՝ ունի յատկանական արարիչ մը, որմէ շնորհք և բարիք միայն կը բղխի։ Աստուածապաշտը, կրօնասէրը աւելի ջերմ սիրով պիտի փարին հոգեկան կեանքին, երբ կարդան այդ ընտիր մատենիկը։

Կղերը պիտի օգտի, հասարակութիւնը պիտի հասկնայ՝ երբ իր հասկնալի լեզուով գրուած այս մատենիկը կարդայ, և պիտի սիրէ պայն իրրեւ ճշմարիտ բարեկամ մը, որ կ'առաջնորդէ զինքը ճշմարտութեան, արդարութեան և առաքինութեան։

Ս. Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Մխիթարեան Սրբազանի այս կարեւորագոյն հեղինակութիւնը կը ծախուի «Փունջ» շաբաթաթերթի խմբագրատունը, Պալըզ-Բազար, Նափատ խան։

Գինը 5 ղրշ. է։

ԾԱՂԻԿԻ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Սիսի Ամեն. Ս. Կաթողիկոսը, հրամայած է իր թեմերու քանի մը վարդապետներուն, վիճակները երթալ և այն տեղերու եկեղեցիներուն ու վարժարաններուն վրայ տեղեկագիրներ պատրաստել։

—Ս. Պատրիարքը երկու շաբթի Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Բալուի Առաջնորդ Տ. Սարգիս վարդապետ, իր ծննդավայրը Խարբերդ գնացեր է, անձնական տարութիւնը դարմանելու համար։

—Կէլիպոլուի Աւագերէց Տ. Խորէն քահանայ Պարթեւեան, որ անձնական ինչ ինչ գործոց կարգադրութեան համար Պոլիս եկած է, քիչ օրէն իր պաշտօնատեղին կ'երթայ։

—Պուլկարիոյ Հաճիօղլու Բաղարճըդ քաղաքին մէջ Հայոց եկեղեցի մը կառուցուած ըլլալով, տեղւոյն ազգայինք Պատրիարքարանէն խնդրած են որ Երուսաղէմայ Պատր. Փոխանորդի օգնական Երէցեան Տ. Գէորգ վարդապետը և կամ ուրիշ եկեղեցական մը զրկուի, օծման արարողութիւնը կատարելու։

—Էրզրումի Սանասարեան վարժարանի հիմնադիր Մկրտիչ Սանասարեանի մահուան 4րդ տարեդարձին առթիւ, տեղւոյն Առաջնորդ Դեր. Տ. Ղեւոնդ Եպիսկոպոս, Մայիսի 19ին յատկապէս Ս. Պատարագ մատուցեր, և իներկայութեան նոյն վարժարանի պաշտօնէից ու աշակերտաց, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեր է։

—Պուրկազի եկեղեցւոյն մէջ քահանայագործելու համար, Պատրիարքարանը

ՕՂԻԿ

ԵՐԲԵՔ

Ամբոխ մը Օղիկ, ինչո՞ւ մէջտեղ չէր ելլեր. Թերեւս ձկնորսին աղջիկը ինքզինքէն կ'ամչնար, ճըլըզ մըլըզ բան մը մտացեր էր, ո՞վ գիտէ. է՛հ, աղքատին աղջիկը ինչ կ'ըլլայ որ, ինքն ալ քուրեր ունէր՝ Գոհարը, Յակինթը որ հալ և մաշ կ'ըլլային. Գոհարին դալով՝ Խաղեղ ըլլալը սակ չպիտի ըներ, եթէ ճարը առնէն չանենուեր՝ բարակ ցաւ պիտի ըլլար, խեղճ Գոհար. Հապա ո՞ւր էր Օղիկը։ Մէյ մըն ալ ի՞նչ տեսնես, վիսերը վրան ըղ կու տայն, դիրուկ ճերմկոտիկ աղջիկ մը, ծով մազեր, աչքերը սեւ, ընքուին սեւ, հասակը՞ մի ըսես, քարտուածքը՞ մի ըսես, աղջիկ մըն է հապար նազանքով կարմրակելով ներս մտաւ խախուէին ապտն ձեռքը Մըկրտին առջեւ չոկուեցաւ կեցաւ։ Ան առեն Պոլսոյ մէջ մեծէն մինչեւ պզտիկ ճրագուտմամ կը վառէին և կամ շատ շատ հողէ կանթեղ. Մըկրտի ճրագին պղպաջող լուսով ամէնքը աչքէ չի փախցուց. իրեն անանկ եկաւ որ, ասալ ուրիշ աղջիկ մըն է՝ դրացնութենէն եկած. իրեն անանկ կու գար որ Օղիկ իրեն ձգած հասակէն էվէլ բարձրացած չէր. ուստի ան աղջկան ապտրութեան զարնուած, ինքզինքը չի կրցաւ բռնել՝ պիշ պիշ կը նայէր, կարծես կարմիր խնձոր մը դիմացը առեր, պիտի խածդրտէր՝ ուզէր։ Ինքն ալ ամչցաւ

ելրածէն, խախուէն առաւ։

—Հապա պղտրտիկ Օղիկս ո՞ւր է, ինչո՞ւ չերեւնար կոր, ըսաւ։

—Օղի՞կ մի, աղէկ երեսս նայէ, Օղիկը էս չե՞մ ըսելը և ինքզինքը չի կրնար բռնելով քահ քահը բրցնելը մէկ ըրաւ։ Քահ քահ մը որ, մարդուն սիրտը դրախտ կը բացուէր։

—Վա՛յ, Օղիկ, ըսաւ Մըկրը, աս ո՞րշտի մեծցեր աղաղցեր էս աղջիկ. ինձի նայէ, էս ինչ որ էմ ա՞ն էմ։ Նորէն հին Մըկրը՞, նորէն հին Մըկրը՞։

Ան խօսքերէն քաջալերուած՝ աղջիկը աչքերը վար առաւ և հարցուց.

—Հապա քուրերդ, Գոհա՞ը, Յակի՞նթը կարդեցի՞ր. ինչչափ որ դիտեմ հիմա հասուկ աղջիկներ են, ասուն տեղ էղա՞ք, տղաքներ ունի՞ս, անունները ի՞նչ է։

—Խելքդ սիրեմ Օղի՛կ, ինձի պէս ջլջրլտոր ո՞վ կ'առնէ. մոռցա՞ր որ տակիս խայէն ալ իմս չէ։

—Ի՞նչ կ'ըլլայ էղեր, էս քեզ դիտեմ նէ, մէկին տեղ երկու խայէ կը վատակիս, քեզ առնողը ապրանքդ պիտի առնէ չէ նէ քեզ։ Աղջիկ մը խենդ ըլլալու է քեզի չէ ըսելու համար, ինձի մնայ նէ՝ էս չէ՛ չեմ ըսեր։

Ան ըսաւ՝ ինք ալ ըսածին վրայ զղջաց, նորէն հին օրերու ան Գիքերը Գիքերը եփող

աղջիկը վազեց դուռնէն դուրս փախաւ։ Շիտակը ես ալ աղջիկ ըլլայի, չէի դիմանար։ Մինչև ան օր Մըկրտին մտքէն անցած չէր որ խելք ընէ անգամ մը հայելին նայի, երեսներուն կարմիրը դեմին կը կաթէր, ըսին կուրծքը՝ երեք կայմերով նաւու մը կողերը կը նմանէր, ածուխի պէս սեւ պիտերը ոլորեր վեր էր առեր. երբոր շապկին թեւերը վեր որ սոթէր, տակէն երկու երկաթի պէս ամուր դաստակներ դուրս կ'ելլային, թեւին վրայ երակները մատ մատ կը անկուէին, և երբ թեւերը ետ քաշէր, բազուկներուն վերի-դին դնդերքը հաւկիթի պէս կ'ուռէին, հաստ վիզին վրայ առիւծի մը գլուխ տեղաւորուած էր. բայց այդ առիւծը գառնուկի պէս անուշ բնութիւն մը ունէր, օր մը օրանց մէկուն հետ ծեծկուած չէր, օր մը վրան դէշ բան մը լսուած չէր, դուռ դրացի ամենուն աչքի լոյսն էր, ճակտին քրտինքովը ուտելիք հացը կը շահէր, մարը քուրերը թեւին տակ առեր կը պահէր. է՛հ հիմա ասանկ մարդը աղջիկները չը սիրեն տէ՞ո պիտի սիրեն. անոր համար Մըկրտին մանկութեան ընկերը՝ քիչ մը թեթեւ բայց բարի աղջիկը Օղիկ, մօրը դէմ դնելէն ետքը երբոր կամայ ակամայ ներս եկաւ, ինքզինքը

ՄԻՀՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(Շարունակելի)

ընտրած է Իսլամիացի Տ. Կարապետ քահանայն, որ Մաքրի գիւղի եկեղեցին կը դանուի։

—Կիմանանք թէ Հիւսնի-Մանսուրի աղգայինք դասատուի մը համար դիմած են Միացեալ ընկերութեանց և Ս. Պատրիարքին։

—Արեւելեան Բումէլիի երկաթուղեաց վերջին վիճակահանութեան մէջ Գուրուչէշմէի եկեղեցւոյ մնաւորին բաժնետոմները հինգ հատ 400ական ֆրանքնոց թիւ շահեր և այդ դումարը վճարեր են եկեղեցւոյն սեպհական նորակառոյց տանց շինութեան պարտքերուն։

—Աղգային Կեդրոնական վարժարանի տարեկան քննութիւններն սկսան երկուշաբթի օր։

—Բժիշկները հաստատած ըլլալով որ Օր. Վիրժին Մաւեան —որուն անձնասպանութեան փորձը գրած էինք անցեալ շաբթու— խելագարումի նշաններ ցոյց կու տայ, հինգշաբթի օր Ս. Փրկչի Աղգ. Հիւանդանոցը փոխադրած են զինք։

—Ուրֆայի Առաջնորդ Մխիթարեան Տ. Խորէն Սրբազան հրաժարական տուած ըլլալով՝ հեռադրաւ խնդրեր է Աղգային Պատրիարքարանէ ուրիշ առաջնորդի մը ընտրութիւնը, կամ Պատր. Փոխանորդի մը առաքումը փութացնել։

—Հինգշաբթի առաւօտ պատշաճ հանդէսով կատարուեցաւ Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ հիմնարկէքի արարողութիւնը, որուն կը նախագահէր Իզմիրլեան Գեր. Տ. Մատթէոս Սրբազան, իր քովը ունենալով երկու վարդապետներ ու Բերայի բովանդակ քահանայից դասը։ Խուռն բազմութիւն մը կար, որու մէջ կիները մեծամասնութիւն կը կազմէին։

Նոր կառուցանելի եկեղեցին ու յարակից վարժարանը, որ արդէն լմննալու վրայ է, քարաշէն կը շինուին Աղն. Եսայեան եղբարց ծախիւք։ Հիմնարկէքի արարողութենէն վերջը, բարեմաղթութիւններ եղան Վ.Հ. Սուլթանի կենացն համար, և վարժարանի մեծ սրահին մէջ ներկայ եղողները օշարակներով ու պաղպաղակներով մեծարուեցան։

—Բղիի նորընտիր առաջնորդական փոխանորդ Տ. Արիստակէս վարդապետ իր վիճակն հասնելով պաշտօնին ձեռնարկեր է։

—Տ. Սահակ քահանայ, Բարիզի նախորդ հոգեւոր հովիւը որ Մարսիլիոյ հոգեւոր հովիւ ընտրուած էր, իր նոր պաշտօնատեղին հասեր է։

—Վաղը, կիրակի, Տ. Մատթէոս Արքեպիսկոպոս՝ Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցին և Տ. Աբրահամ Եպիսկոպոս Մամիկոնեան Գալաթայի եկեղեցին Պատարագ պիտի մատուցանեն։

—Տրապիզոնի Բազաբական և Կրօնական ժողովներու պաշտօնավարութեանց պայմանաժամը լրացած ըլլալով՝ առաջինը նոր ընտրուեր և երկրորդը՝ պէտք եղած թուով եկեղեցական չգտնուելուն, ըստ օրինի վերահաստատում խնդրեր է Կեդր. Վարչութենէն։

—Կուս Անապատի վանահայր Տ. Ստեփան վարդապետ հրաժարեր է պաշտօնէն։

—Ս. Հրմբարձման տօնին առթիւ Հիւանդանոցի ու մատրան պնակներէն 1600՝ իսկ պարտէզէն 600 ղրշ., ընդամենը 2200 ղրշ.ի հասոյթ մը դոյացեր է։

—Արմաշու վանուց շինութեան համար ժամանակաւ կարեւոր դումար մը նուիրող Աղն. Գրիգոր էֆ. Կիւտիւկեան մայրաքաղաքս դարձաւ նոյն վանքէն, ուր ընտանեօք ուխտի գացած էր։

—Դպրեվանքի Պատ. Խնամակալութեան Անդամներէն Աղն. Տիգրան էֆ. Բարաղամեան և ճարտարապետ Գրիգոր էֆ. Մելիքասեան Արմաշ գացին նոր կառուցանելի շէնքերուն պէտք եղած կարգադրութիւններն ընելու։

—Ուրախութեամբ կը լսենք թէ ծանօթ դրագէտ և առաջնակարգ վաստակաւոր Գրիգոր էֆ. Զիլինկիրեան ապրիլեանը վրայ է այն հիւանդութենէն, որով կը տառապէր քանի մը շաբաթներէ ի վեր, և վերջերս վիրաբուժական դործողութիւն մը կատարել տուած էր իր անձին վրայ։

—Գոհութեամբ կը հրատարակենք թէ Իզմիրի մեծահարուստ ազգայիններէն Աղն. Կարապետ էֆ. Արապեան որ Իզմիրի Առաջնորդարանին կիսը արուեստանոց մը շինելու ձեռնարկեր էր, կասկն ալ ըրած է Երուսաղէմի Ս. Յակոբեան վանուց, ի յիշատակ իւր ծնողաց։

—Հրատարակուեցաւ «Մասիս»ի երրորդ թիւը, ընտիր բովանդակութեամբ։

—Տպագրական Տեսչութիւնը՝ Յունիս 1 թուականի պաշտօնագրով մը դադրեցուցած է «Աւետարեր» շաբաթաթերթը։

—Պիէճիկէն կը գրեն մեզ.

«Տարեկան քննութեանց առթիւ հոս գալու մտադիր է եղեր Աղն. Արիստակէս էֆ. Աղարեան, որ տեղւոյս Հռոմէական ազգայնոց երկսեռ վարժարանին հիմնադիրն է։

«Սակայն չերմութիւն մը կը տիրէ հոս. ասոնց ելքատի հեղուկը 35 աստիճանէն վար իջած չունի գրեթէ։

«Տեղւոյս և շրջակայից թթենիներու մեծ մասը տերեւաթափ եղաւ. ժողովուրդը սոխուեցաւ թափել բացուած շերամահանոցի մէկ մասը, և ասիկա բաւական վնաս մ'եղաւ։»

ՆԵՐՔԻՆ

—Գուրպան Պայրամը սկսաւ հինգշաբթի օր։ Վ.Հ. Սուլթանի հրամանով մզկիթներու մինարէները կանթեղներով կը զարդարուին, և որոշեալ ժամերուն թնդանօթներ կարձակուին։ Պայրամի առթիւ ոչխարներ բաշխուեցան մայրաքաղաքիս զինուորաց բոլոր վաշտերուն։

—Հինգշաբթի առաւօտ մեծ շուքով կատարուեցաւ Գուրպան Պայրամի հանդէսը։

Վ.Հ. Սուլթանը առաւօտուն կանուխ դնաց Պէշիկթաշի մզկիթը, ուր իր առաւօտեան աղօթքն ընելէ ու պահ մը հանդիստ առնելէ ետք, փառաւոր հանդէսով իջաւ Տօլմա Պաղչէի պալատը։

Ճամբաներու երկու կողմը բարեւի կեցած էին հեծեալ ու հետեւակ զօրքեր, որոց կողակը ժողովրդեան խուռն բազմութիւն մը առեղ ձգելու տեղ չէր թողուր։ Վ.Հ. Սուլթանը Տօլմա Պաղչէի պալատին մէջ ալ քիչ մը հանդիստ առնելէ և յոտս իւր Կայսերական Վ.Հ.ի մատուցեալ շնորհաւորութիւններն ընդունելէ ետք, Կայս. Պալատ վերադարձաւ մի և նոյն մեծաշուք հանդէսով։

—Հպատակ հասարակութեանց հոգեւոր պետերը երէկ Կայս. Պալատ դացին իրենց շնորհաւորութիւններն մատուցանելու։

—Վ.Հ. Սուլթանի հրամանով ազատ պիտի արձակուին այն բանտարկեալներն, որոնք իրենց պատժի երկու երրորդ մասը լրացուցած են։

ՎԱՍԵՄ. ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱ

Օրաթերթերու ատենանարաչխութեանց բաժինին վրայ մեծ զոհունակութեամբ կարդացինք թէ Վ.Հ. Սուլթանը գնահատելով ատենկանութեան նախարար Վասեմ. Նազըմ պէյի բարւոք ու հաւատարիմ պաշտօնավարութիւնը, բարեհաճած է Վսկիութեան բարձր ատենքանը շնորհել Նորին Վսեմութեան։

Վասեմ. Նազըմ փաշա, իւր զանազան պաշտօնավարութեանց մէջ ցոյց տուած անզուգական արժանիքին հետ ունի նաեւ դրական բարձր արժանիք մը, քաղցր ու հանակրելի բնաւորութիւն մը, որով ոչ միայն բոլոր Օսմանցիներուն՝ այլ և զինքը ճանչցող բոլոր օտարներուն պատկառելի եղած է։

Սրտանց կը շնորհաւորենք զինքը՝ Կայսերական այս մեծ գնահատումին համար, և աւելի կարողութիւն կը մաղթենք վարելու այն փափուկ ու դժուարին պաշտօնը, որուն մէջ բաւական ժամանակէ ի վեր սկսած է փայլել զովելի ձիրքերով։

—Կաթոլիկ Ասորւոց Պատրիարք Տ. Պէնոն, անցեալ շաբթու մայրաքաղաքս հասաւ և ուղղակի Կայս. պալատ երթալով Նորին Վ.Հ.ի մեծարանաց արժանացաւ։

Տ. Պէնոն ընկերակցութեամբ երկու եկեղեցականաց երկուշաբթի Բ. Դուռը գնաց և այցելութիւն առաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, Նելքին և Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարներուն։ Պատրիարքը յետոյ Սալիկի պաշտօնատունը գնաց և տեսակցեցաւ Վսեմ. Բիկա փաշայի հետ։

—Նելքին գործոց Նախարարութիւնը ծանուցած է բոլոր նահանգաց կուսակալներուն թէ՝ Կայս. կառավարութեան անձնատուր եղող չարագործները դատաստանի պիտի ենթարկուին այսուհետեւ, առանց ներման արժանանալու։

—Կ. Պոլսոյ և պրուսացոց դեղարաններն աչքէ անցնելու համար կազմուած նոր յանձնաժողովը, մօտերս պիտի սկսի իր քննական պտոյտն ընել։

—Վ.Հ. Սուլթանը 250 օսմանեան ոսկի դրկած է հելլենական դեսպանին, ի նպաստ Յունաստանի երկրաշարժի զոհերուն։

—Ակնայ մէջ տիրող արմատաց թանկութեան պատճառաւ Վ.Հ. Սուլթանը 70 000՝ ղրշ նուիրած ըլլալով՝ բաժնուած էր տեղւոյն կարօտելոց։ Վերջերս Մալթիայէն ալ զինուորներու միջոցաւ քառասուն բեռ արմատ տարուեր և ժողովուրդը այդ առթիւ բարեմաղթութիւններ ըրեր է Նորին Վ.Հ.ի թանկագին կենացն համար։

—Բոլէրան թէեւ դադրած է Սըվապի մէջ, սակայն է երեւիլ սակայն Էկինի մէջ և տակաւին կը ճարակի Տիվրիկի, Նէքսարի, Էրզրումի, Թոգատի, Զարսի, Զիլէի, Սամսունի և Իսկիլիպի մէջ բարերազդարար թէթեւ կերպով։

—Սըվապի մէջ քոլերայի ծագումէն մինչև անհետանալը, 46 օրուան մէջ վարակուեր են 4500 հոգի, որոյ 2500ը մեռեր են։

—Ուրֆայի մէջ թիֆօ և կապուտ հաղ, Պիրէճիկի մէջ թիֆօ, փորհարութիւն և տանկ երեւան եկած է։

—Մայիսի 22–27 մայրաքաղաքիս ու արուարձանաց մէջ 146 մահեր պատահած են, որոյ 74 այր, 72ը կին են։

—Հիմայ ժամանող ուխտաւորներու թիւը մինչեւ հիմա 49,600ի հասած է։

—1888 տարւոյն, Ռուսիոյ մէջ տեսնուած եղեռնական դատերուն վիճակագրութեան երկու օրինակները՝ նոյն կառավարութեան կողմանէ գրկուած են Արտաքին գործոց նախարարութեան, որ գրկած է զանոնք Դատական նախարարութեան։

—Կայս. հրամանաւ քարտի մը ու նաւահանգիստ մը պիտի շինուի Ճիտանի առջեւ։

—Սալաճաղէն մինչև Հայտար-Փաշա քարտի մը շինելու համար մէկ քանի գրամատէրներ աղերսագիր մատուցած են։

—Սըվապէն կը գրեն թէ ձերբակալուեր և բանտարկուեր է Զէրքէզ Սրսան անուն Քէրէմէթցի աւազակն, որ այլ և այլ չարիքներ գործած էր։

—Բանի մը դաւառներու մէջ մարախ և որթալուիճ երեւան եկած ըլլալով Կայս. կառավարութիւնը մեծ ջանքեր կ'ընէ անոնց առաջքն առնելու։

—Մաքսային վերատեսուչ Վսեմ. Բայիզիտա և Կայսերական թիկնապահներէն Ահմէտ Ագի փաշա ուրիշ երկու թիկնապահներու հետ երէկ գացին դիմաւորել Աղէքսանդր թագաւորը Թուրքիա-Սերպիական սահմանագլխոյն վրայ։

—Անցեալ Մայիս ամսոյ 21ին Գոնեայի մէջ ընկուզի խոշորութեամբ սոսկալի կարկուտ տեղացեր է 15 վայրկենի չափ։ Քաղաքին մէջ 50 000ի չափ պատուհաններու ապակիներ կտրեր և 60 հոգի թեթեւապէս վիրաւորուեր են։ Արմտիքի ու բանջարեղէններու վնասը 700,000 ղուրուշի չափ կը կարծուի։

—Սպանիայի երկրախոյզ Պ. Խիմէնէս Մալթիայէն Տիարպէքիր գացեր է։

—Երուսաղէմայ մէջ արհեստական վարժարանի մը շինութեան ձեռնարկուած է։

—Սէլվաճեաններու ժամացոյցի մեծ վաճառատունը մանկացեր է 9000 ոսկիի բացով։

ԱՐՏԱՔԻՆ

Անգլիական կառավարութիւնը՝ Պուլուայօ քաղաքին մէջ 14ական տարի բանտարկութեան դատապարտեց երկու անգլիացի գինուորներ, որք Մադագասկարներու երկրին մէջ իրացնելով Լոպէնկուլա վեհապետին՝ անգլիական զրահներուն համար՝ իրենց յանձնած 1000 անգլիական ոսկւոյ պարդեւն ու անձնատուր ըլլալու նամակը, պայմանաւ որ այլ եւս Անգլիացիք չը հալածեն զինք, պատճառ եղած էին Ուիլսըն հպարտապետին և իր քաջ հետեւորդաց (իրր 40 Անգլիացի) ջարդուելուն։

—Կ'ըսուի թէ Իտալական նոր վարչութիւնը կազմելու պաշտօնը պիտի յանձնուի Պ. Քրիսպիի, որ դանձային խնդիրներու համար հրաժարած էր։

—Սվոպոտնօ Սլովօ անուն Պուլկարական պաշտօնական թերթը կը շարունակէ հրատարակել դաւառային շատ մը հեռագիրներ, որք վարչային փոփոխման՝ ժողովուրդին մէջ յառաջ բերած դոհունակութեան թարգման կը հանդիսանան։

—Նիւ Եորքի նաւահանգստին բերանը, Սինտի Հուքի մէջ վերջերս հաստատուեր է 194 միլիոն մամի այժ ունեցող փարոս մը, որ Ֆրանսայի մէջ շինուած և Շերբուրգի արուեստահանդէսին մէջ ցոյցի դրուած էր։

—Աւստրիոյ Վեհ. Կայսրը վաւերացուցեր է Մահաւ նոր նախարարութիւնը, զոր կազմած է Պ. Վէքէրլէ։

—Ցունաստանի դահաժառանգը և Սոֆիի իշխանուհին Պերլին գացեր են յայցելութիւն Գերմանիոյ կայսերական գերդաստանին։

—Վերջին հեռագիրներէ կը տեղեկանանք թէ անդը կառավարութիւնը եկեբամբ ընդուներ է Քոնկոյի պետութեան հետ կնքած դաշնագրոյ վերաքննութեան ենթարկուիլը։ Պերլինէն կը հաղորդուի որ այս խնդիրը պիտի կարգադրուի դիւանագիտական միջոցաւ։ Քոնկոյի վերաբերեալ դաշնագիրը ստորագրող պետութիւնները հեռագիրներ փոխանակեր են որոշելու համար դեսպանախորհուրդի մը գումարման տեղը։

—Ռապաթի և Մարաքէշի միջեւ մեռեր է Մարոքի Վեհապետը, որուն յաջորդեր է Մուլա Ապէլ Ազիզ։

—Վեհ. Շահը պատրաստուած է չորրորդ անգամն ըլլալով այցելութիւն մ'ընել յԵրուսա։ Լոնտոնի Պարսկական Դեսպանը Թէհրան դնացեր է, այդ այցելութեան առթիւ պէտք եղած կարգադրութիւններն ընելու։

ՉԱՆԱՉԱՆ ԴԷՊԻԵՐ

Երեքշաբթի օր Սուլթան Ահմէտի մզկիթի բակին մէջ Բահիմ անուն մարդ մը դաշոյնով կոնակէն ծանրապէս վիրաւորեց Հաճի Ագի անուն վերմակագործ մը, որ նոյն պահուն անկէ կ'անցնէր։ Ոճրին շարժառիթը սիրային խնդիր մ'ըլլալ կը կարծուի։ Բահիմ ձերբակալուեցաւ և վիրաւորեալը հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

—Հանրային պարտուց վարչութեան նոր շէնքին մէջ աշխատողներէն Հիւսէյին և Բէթրօ անուն երկու գործաւորներ երեքշաբթի օր վար ինկան։ Առաջինը քիչ մը եաքը մեռաւ. իսկ երկրորդը բաւական վիրաւորեալ վիճակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

—Երկուշաբթի օր Ռումելի Հիսարի մէջ անծանօթ չարագործ մը փոքրիկ Հայ աղջկան մը օգերը յափշտակելով փախաւ։

—Անցեալ շաբաթ իրիկուն Քիրէճ Պրունի առջեւ դիակը գտնուեր է Ղալաթիայի սեղանաւորներէն Պուլկար Սթոյանովիչի, որ նոյն օր Պոլսէն Պէյիւքտէրէ գնացեր էր։ Բժիշկները դիակը զննելով՝ դէմքին վրայ քարի հարուածով բացուած վէրք մը տեսեր են։ Ոճրագործութիւնը քննութեանց ձեռնարկած է։

Պուլկար սեղանաւոր Սթոյանովիչի մահուան դէպքը արկածի մ'արդիւնք կ'երեւի. ինքը դլխու դարձուածք ունի, որ երբեմն երբեմն կը բռնէ եղեր։ Հաւանական է որ ծովեզերքը պտտելու ատեն՝ այդ հիւանդութենէ բռնուած և ծովն ինկած ըլլայ։

—Նոյն օրը Ուզուն Զարչըի մօտ կառք մը 70 տարեկան Մկրտիչ անունով ծերունի մը կոխուեց, որ դլխէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

—Կիրակի իրիկուն մաքուր հագուած դինով Անգլիացի մը՝ Դարաքէօյէն նաւակ նստելու պահուն անդգուշութեամբ մէջը ցատկեց, նաւակը շրջեցաւ և ինքն ալ ծովը ինկաւ։ Նաւավարները անմիջապէս ազատեցին այդ չիք երիտասարդը, որ առանց երբէք յուզուելու, կատարեալ պաղարիւնութեամբ գըբխարկը հանելով բարեւեց դիրենք և մեկնեցաւ, մինչդեռ քաղաքացիներն ջուրեր կը վազէին։

—Ղալաթիայի խանութպաններէն Քօնսթանթէն Նիքոլայիտիս անուն 28 տարեկան երիտասարդ մը որ Թաթավլա կը բնակէր, չորեքշաբթի օր Քեաղըտխանէի կողմը ճէնտէրէ ըսուած տեղը անձնասպան եղաւ ըէվոլվէրի հարուած մը տալով կուրծքին։

—Չորեքշաբթի օր Հելլէնացի մը Մօմխանէի առջեւ շինուած քարափին վրայ ծանրապէս վիրաւորեց Սատրդ անուն պահապան մը, որ արդիլած էր իրեն և իր ընկերներուն քարափին վրայ ելնել։ Բուն ոճրագործը փախած է թէեւ, սակայն իր ընկերները բռնուած են։ Վիրաւորեալը հիւանդանոց փոխադրուած է։

—Իշուղա անուն Հրեայ հնութեանց վաճառական մը անցեալ շաբթու մէջ Վէյվօտայի պահականոցին մօտ հաւ ծախողի մը խանութը կը մտնէ մէկ երկու վառեակ դնելու։ Ասիկա երբ ձեռքը վանդակներէ մէկուն վրայ դրած կ'սկսի սակարկութիւն ընել խանութպանին հետ, վառեակներէն մէկն ալ կտուցովը կը խաղայ Հրեային ձեռքը գտնուած մատանիին հետ, որուն վրայ թանկագին քար մը կար։ Վառեակը քիչ մը եաքը քարը կը հանէ տեղէն կը կլլէ զայն, ու միւս վառեակներուն մէջ կը խառնուի։ Իշուղա կ'զդայ թէեւ որ մատանիին քարը աներեւոյթ եղած էր, բայց ի՞նչ ընէր. չէր կրնար որոշել թէ ո՞րն էր քարը կլլող վառեակը. ուստի կ'ստիպուի ամբողջ վանդակը դնել ու մէկիկ մէկիկ մորթել տալ մէջը գտնուած վառեակները, որոնց տասնըմէկերորդին ստամոքսէն կ'ելնէ վերջապէս թանկագին քարը։

—Թահթա Գալէի կողմը Վանեցի կին մը ճեմիչը նեաեր է իր նորածին զաւակը։ Ոստիկանութիւնը կը քննէ այդ դէպքը։

—Չորեքշաբթի իրիկուն սոսկալի փոթորիկ մը երեւցաւ մայրաքաղաքիս մէջ։ Եէնի Գաբուի առջեւ առագաստանաւ մը ընկղմեցաւ, մէջը գտնուողներէն երկուքը խեղդուեցան և երեքը ազատուեցան մօտերէն օգնութեան փութացող մակոյկներու շնորհիւ։

—Բերա Գալէօնէը Գուլլուգ Սիմիտճի փողոցը բնակող յոյն աղջիկ մը առջի օրը դաշոյնի հարուած մը տալով կուրծքին, անձնասպանութիւն փորձեց։ Սիրային վշտերու կը վերագրեն իր յուսահատական արարքը։

—Մախաթէ «Երիտասարդաց» շրջանաւը Գատը քէօյի առջեւ յոյն նաւակ մը, որու մէջ գտնուող հինգ անձերէ մին մեռաւ վիրաւորուած և միւսներն ազատուեցան։

ԱՐԹՒՆ ԴՐԱՄՈՑ
Օրս մեր 30 դուրուշէն

Մէճիտիէ	107 38	Ռուսիոյ բօլ	90
Քառորդ մէճիտ	105	Նաբոլէոն	87 16
Մանր մէճիտ	103 20	Գրիմիդ	51 16
Մէթալիք	97 50	Անգլ. լիրա	110 1
Գոնսոլիտէ	26 35	Ր. երկ. Գ.	122 25. 537 9

Մանէթ թղթադրամ 8 30

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ «ԾԱՂԻԿ»Ի

Ի-ՖԷՔ, Ս. Բ. —Առինք ձեր նամակը, շնորհակալ ենք։

Պ-ԲՈՒԼ, Մ. Գ. Ծ. —Առինք ձեր պատասխանը. Ծաղիկները պիտի զրկուին ձեր ցուցուցած հասցէներուն։ Դ. Խաչիկեանի տուինք ձեր պատասխանը։

ՊԼԷՖԷ, Լ. Ն. —Շնորհակալ ենք. ձեր տրուած տեղեկութիւնները հրատարակուած են։

ՔԷՐՈՒԲԷ, Ռ. Ռ. —«Մէհէկլէ Շէրհի» անուն գիրքը սպառած է։

ԻՔԷ, Կ. Մ. —«Ծաղիկ»ի հին բաժանորդներուն համար կարգացէք մեր ապդարարութիւնը։

ՔԷՐՈՒԲԷ, Ս. Ե. —«Խաղինէի Ֆիւնուն»ի առաջին տարին լմննալու վրայ է. հինգին թէ նորին բաժանորդ դրուիլ կ'ուզէք։

Ի. ՊԼՀԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Մեծ վաճառատուն ամէն տեսակ թղթերու

Սթամպօլ, Սլաճա-Համամ, Թիւ 35

Կը ծախէ թօփով և մաս առ մաս ամէն տեսակ թղթեր, խիստ չափաւոր գներով. մեծաքանակ գնումներ ընել ուզողներու՝ կ'ընծայէ ամէն տեսակ դիւրութիւն, յանձն առնելով Եւրոպայէն բերել տալ թղթերու այն ամէն տեսակներն, որք իրեն քով պատրաստ չեն գտնուիր։

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

ՈՒՍՈՒՄՆ քրիստոնէական հաւատոյ ի պէտս աղգային նախակրթական վարժարանաց, յօրինեաց Սահակ Ա. Խանճեան։ Վաճառման կեդրոնատեղի, Կ. Պոլիս, Լսկի Զապթիյէ ճամբէսի Թ. 61 Նշան Կ. Պերպէրեանի տպարան։ Գին 60 փարա։

—

ՍՈՒՐԲ ԵՐԿԻՐ, Նկարագրութիւն Ս. Երուսաղէմի և սրբազան տեղեաց. հատոր Ա. աշխատասիրեց Տրդատ Վ. Պալեան, Առաջնորդ Կեսարիոյ։ Վաճառման կեդրոնատեղի, Կ. Պոլիս, Լսկի Զապթիյէ Ճամբէսի Թ. 61 Նշան Կ. Պերպէրեանի տպարան։ Գին 60 փարա։

—

ԵՐԿՐՈՐԴ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ, Ցօրինեց Մ. Մամուրեան. վաճառման կեդրոնատեղի Կ. Պոլիս, Լսկի Զապթիյէ Թ. 61 Նշան Կ. Պերպէրեանի տպարան։ Գին 100 փարա։

ԾԱՂԻԿԻ ՀԻՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Թէեւ ոչ Ծաղիկի նոր շրջանը հինին և ոչ ալ նոր հրատարակչութիւնը նախորդ շրջաններու հրատարակչին հետ թերթիս մասին ոեւէ առնչութիւն ու պայման չունի, սակայն և այնպէս, չուզելով Ծաղիկի հին բաժանորդները բաղրոյին զրկել նոր Ծաղիկն ստանալու իրաւունքէն, որոշած ենք 10 թիւէն պակաս առնելիք ունեցողներուն ամբողջուին, և այդ թիւէն աւելի առնելիք ունեցողներուն զրկել նոր շրջանի մինչեւ 10րդ թիւը. խնդրելով որ հին բաժանորդները՝ եթէ ուզեն այդ թիւէն վերջն ալ Ծաղիկ ստանալ, ուղղակի նոր հրատարակչին անուան զրկեն իրենց միամեայ բաժնեղին։

Այս առթիւ կը խնդրուի նաեւ դաւառներու բաժանորդներէն 100 ական փարայի նամակաղրոշմ զրկել մեզ, զրկուելիք Ծաղիկներու թղթատարական ծախքին համար. առանց ասոր չպիտի կրնանք խոստացուած թիւերն յանձնել թղթատարին։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ծաղիկի բաժանորդներու գործատանց ապդարարութիւնները՝ տասը տողէն աւելի չըլլալու պայմանաւ՝ մէկ մէկ անդամ պիտի հրատարակուին թերթիս ապդարարութեանց բաժնին մէջ առանց վարձքի։ Ուստի կը խնդրուի Ծաղիկի բաժանորդներէն ժամ առաջ զրկել իրենց այդ կարգի ապդարարութիւնները։

ԳՐԻԳՈՐ ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՏԷՐ «ԱՄԲՐ» ԴՐԱՏԱՆ

Հրատարակիչ «ԾԱՂԻԿ» և «ԽԱՉԻՆԷԻ ՖԻՒՆՈՒՆ» շաբաթաթերթերու.

Կ'ընէ մասնաւոր գործառնութիւն ամէն լեզուէ և ամէն տեսակ գրքերու վրայ։ Կը գնէ և կը զրկէ Օսմանեան և Եւրոպական ամէն տեսակ արժէթղթեր. հինգ զրշ. ի Օսմանեան նամակաղրոշմի փոխարէն կը քննէ և կ'իմացնէ, Սրեւ, երկաթուղւոյ բաղդատոմսի մը՝ մինչեւ ցարդ տեղի ունեցած վիճակահանութեանց մէջ՝ շահած կամ չշահած լինելն։ Բաժանորդ կը դրէ և կանոնաւորապէս կը զրկէ Մայրաքաղաքիս մէջ հրատարակուող ամէն լեզուէ և ամէն տեսակէ թերթ և գիրք։ «Ծաղիկ»ի մէջ երկու անգամ հրատարակել կը խոստանայ այն ամէն հրատարակութիւններն որոց հեղինակք կը հաճին չորս չորս օրինակ զրկել անոնցմէ։

ՄՈՒՍԱԼԼԻՄԻ ԳՐԱԼՔԹ. — Թուրքերէն ընթերցանութեան ընտիր գիրք մըն է, Միջադիէղի և Խազիէղի «Այինս Իղդայէլիթ» ընկերութեան վարժարաններու Օսմ. լեզուի ուսուցչէն պատրաստուած. պարունակութիւնը հետաքրքրաշարժ և սիրուն է ունի նաեւ մանկանց միտքն ազնուացնելու ամէն յատկութիւն։ Անհասկնալի բառերու քով դրուած են Դաղդիերէն և Թուրքերէն իմաստներն ամենապարզ բառերով։ Գինը 3 զրշ է։

ՄՕՏԼԻ. — Դաղդիերէն դեղագրութեան համար պատրաստուած տետրակ մ'է. կը պարունակէ անկէղ, բոնտ և կոթիկ գրերու ամէն տեսակներն. գործածութիւնը ընդունուած է զանազան վարժարաններու մէջ։ Գինը 60 փարայ է։

ՊՈՐԱՊ ՏԵՏՐԱԿ. — Կարապետ Էֆ Ազնաւորեան դպրոցներու համար պատրաստած է տետրակներ պատկերազարդ կողքերով և ազնիւ թղթով. երասներկու երեսներէ բաղկացած իւրաքանչիւր տետրակ կը ծախուի 10 փարայի. կան նաեւ քսան և քառասուն փարանոց տետրակներ, որոց թուղթերը աւելցուած է նոյն համեմատութեամբ. կողքերուն վրայ կան թիւեր . . . ԿԱՐԳ . . . ԱՆՈՒՆ . . . ՏԵՏՐ . . . բառերն որոց առջեւ աշակերտը պիտի գրէ պէտք եղածը։

Վաճառման կեդրոնատեղին է. Միքայէլ ազա Ազնաւորեանի սրճարանը, Պապ-Ալի ճամբէսի Շամբխանի մէջ։

ԵՒՆԻ ՕՍՄԱՆԼՔ ԹԱՐԻԽԻ. — Պետական զանազան վարժարաններու մէջ ուսուցիչ Իպրահիմ Նէճաթի պէյի այս գործը պատրաստուած է Թուրքերէն հասկնալի լեզուաւ. ամբողջ գործին մէջ շատ դիւրաւ է գտնել Արաբերէն կամ Պարսկերէն բառեր, որոնք դիտմամբ դուրս ձգուած են որպէս զի գիրքը կարենայ ընդունելի ըլլալ Օսմանեան Պետութեան հովանաւորութիւնը վայելող ամէն ազգի վարժարաններու մէջ։ Գին 60 փարայ։

ԱԱՐՔ ՔԻԻԹԻԿՊԻԱՆԷԱՆ ՀԻԲԵԱՅԼԷՐԻ — Թուրք գրագէտներու զրչէն ելած պզտիկ պզտիկ վէպեր են, ընտանեկան և օտար կեանքէ առնուած. մինչեւ ցարդ հրատարակուածներու թիւը կը հասնի տասն և մէկի։ Առանձին առանձին կը ծախուին հատը քսան, երեսուն, քառասուն և յիսուն փարայի։ Ամբողջին գինը 9 զրշ. կը բռնէ։

ՄԷՋՄՈՒԱՅԻ ԹԱՊԻՐԱԹՔ ԲԷՍՄԻՅԻ

Կառավարական ամէն կարգի պաշտօններու դպիրներն և Թուրքերէն հմտապատասխան անուններու պարտնակող կարեւոր գործ մ'է։ Գին 2 զրշ։

ԼԵՒՈՆ ՏՈԼՍՏՈՅԻ

ԿՐԷՅՏԵՐԵԱՆ ՍՈՆԱՏ

Տաղանդաւոր պերճախօս Արժ. Տ. Խորէն Ծ. Վ. Սարգսեան հարազատ թարգմանութեամբ Հայերէնի վերածելով Տոլստոյի աշխարհահռչակ երկը, հազար օրինակ տպագրել տուած և նուիրած է Միացեալ ընկերութեանց։

Ամէն ոք փութալու է իր գրադարանին մէջ ունենալ հատ մը այս գրքէն, որ ոչ միայն սիրելի ընթերցման մը հաճոյքը, այլ և բազմարդիւն հաստատութեան մը բարոյապէս նպաստելու գոհունակութիւնը կու տայ։

Գինը 5 գահեկան է

Կեդրոնատեղին է Միացեալ ընկերութեանց դրասենեակը, Գալաթիա, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցի։

ՁԱՅՆԱԳԻՐ ԵՐԱԺԻՇՏ

Ս. ՄԵԼԻՔ

Պահճէ-Գալու, Թիւ 10

Մէսամբրիի կից գործատեղւոյն մէջ պատրաստ է որոշեալ ժամերու ուսանիլ արեւելեան դասեր, ալթուրքա և ալթիրանկա նօթայով կը հեղինակէ նաեւ յանձնարարեալ երգերու եղանակներ։

ԱԽԼԱԳ ՄԻԻՏԻՐԻՍԻ

Կրնայ ծառայել իրրև ընթերցանութեան դասագիրք. կը պարունակէ ընտիր բարոյալից հատուածներ։ Գին 3,20 զրշ։

ԹԱԼԻՄԻ ԲԻԹԱՊԼԷԹ վէ ՄԻԼԲԻՄԻԼ ԻՆՇԱ. —Նշանաւոր գրագէտ Բէշտա պէյի այս ընտիր գործը գրուած է բոլորովին նոր ոճով և ուրիշ կարգ մը «Ինշասներու մէջ գտնուած հին և այլեւս անգործածական ոճերու փոխարէն՝ կը պարունակէ պաշտօնական և ոչ պաշտօնական ամէն տեսակ գրութիւններ, շնորհաւորական, մխիթարական, յանձնարարական, առեւտրական և բնտանեկան նամակներ, այլ և այլ պաշտօնատանց տրուած թղթատրեր, դաշնագրեր, պարտամուրհակներ, եւայլն։ Կը պարունակէ նաեւ նշանաւոր զրագիտաց ընտիր գրուածներէն մէկ մէկ նմոյշ։ Գինն է 12.20 զրշ։

ՕՍՄԱՆԼՔ ԹԱՐԻԽԻ. — Գործ նոյն հեղինակին. պարզ ոճով կը պատմէ Օսմանեան մեծազօր կայսերաց կեանքն ու գործերը. զարդարուած է իւրաքանչիւր կայսեր կենդանագրով։ Գին 5 զրշ։

كل غنجة حقوق

ԿԻԻԼ ԿՕՆՃԻՆ ՀՈՒԳՈՒԳ. — Էպզբյայի վիւքելլայի տավիսէն Կէլիպոլուլը Մէհմէտ Բիֆաթ պէյին Էսէրի օրէսի՝ մինասէրիճաթը Սրբի հուզուզա տայիր, Գավանիկն վէ Մուդարրիսաթը Թէմիզիկէ, Գավայիսի ճարիկ, Շէրայիթի միսմէյայաթ վէ պէկիմիզի միսաէթլէրի դասիրը իսմինանի օրէսի օրմայան տաՀվինին թաղսիմաթը միսկին միվատի միհիմմէտէն խոպարէթ տիր։ Գինը 100 փարա տրր։

مسائل مهمة منتخبة

ՄԷՍԱՅԻԼԻ ՄԻԻՀԻՄՄԷԻ ՄԻԻՆԹԱԽԻՊԷ. —Պու տա Բիֆաթ պէյին Էսէրի օրէսի՝ մէճլէսի ահքեամ տարիկէ, ազապկի, թիճարէթի պէրրիկէ վէ սարիկէ զանանարիկէ ուսուլ մուհաքէմաթ հուզուզիկ զանուն մուվազզամբնաան միսնթաթիպ վէ էրպաղը տավա իչին էն գիյատ պիկինմէսի լազըմ օլան պարտիր մէսայիկի միհիմմէտէն թէրճիմէ օլունմուշ տրր։ Գինը 2 զրշ. տրր։

ԱՐՏՕՆԱՏԻՐ Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. «ԾԱՂԻԿ» ԼՐԱԳՐՈՅ